

Slijedeći prilog iz pera je Slavice Stojan pod naslovom *Mizoginija i hrvatski pisci 18. stoljeća u Dubrovniku (427-460)* uvodi čitatelja u svijet društvenih mentaliteta osamnaestog stoljeća. Razmatrajući društveni razvoj 18. stoljeća te pojavu afirmacije spolova u onodobnoj Europi, autorica proučava kako su se ti procesi očitovali na dubrovačkom prostoru.

Članak što slijedi, *Nepoznata studija Iva Belina o sanaciji novčarstva iz 1933. godine (461-496)* iz pera Vladimira Stipetića, donosi na svjetlo dana jednu do danas nepoznatu studiju ekonomskog stručnjaka iz dubrovačkog kraja dr. Iva Belina. Osim što donosi potpun tekst članka dr. Iva Belina, autor upozorava na suvremenost ideja iznesenih u tom radu te mogućnost njihova korištenja i u suvremenom hrvatskom društvu.

Drugi dio *Analas* 39, kao što je već naznačeno, ispunjen je osvrtima i recenzijama recentnih historiografskih izdanja u nas i u inozemstvu. Prvi u nizu je osvrt Vladimira Stipetića na djelo *Dubrovočanin Marin Rafaeli o dvostavnom knjigovodstvu 1475. godine (otkriće nepoznate knjige i pisca) (497-502)*. Potom slijedi osvrt na novo izdanje vrijednog djela *Mavro Orbini, Kraljevstvo Slavena. Zagreb: Golden marketing i Narodne novine, 1999.* iz pera Stjepana Čosića (502-506). Prikaz što slijedi napisala je Slavica Stojan u kojem se osvrnula na djelo *Mirka Dražena Grmeka i Josipa Belamarića, O ribama i školjkama dubrovačkog kraja, Zagreb: Dom i svijet, 2000.* (506-507). Slijedi recenzija Zdenke Janeković-Römer na knjigu *David Rheubottom, Age, Marriage and Politics in Fifteenth-Century Ragusa, Oxford – New York: Oxford University Press, 2000.* (507-514). Idući prilog je prikaz knjige *Charlesa Yriatea, Istra & Dalmacija. Zagreb: Antibarbarus, 1999.* (514-515) koji je napisala Slavica Stojan. U nastavku slijede tri prikaza iz pera Esada Kurtovića – prvo prikaz novog broja *Radova Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Zadru* iz 1999. godine (515-518), zatim osvrt br. 17 *Zbornika Odsjeka za povijesne znanosti Zavoda za povijesne znanosti HAZU* iz 1999. godine (518-521), te potom osvrt na časopis *Povijesni prilozii* 18 (521-523). Nadalje slijedi prikaz publikacije pod naslovom *Vrela i prinosi, Zbornik za povijest isusovačkog reda u hrvatskim krajevima, knj. 21, Radovi međunarodnog znanstvenog supa "Isusovac Juraj Muliš (1694.-1754.) i njegovo doba", Zagreb 1996-97.,* iz pera Sanje Vulić (525-527). I slijedeći prikaz posvećen je zborniku radova sa znanstvenog skupa. To je osvrt pod naslovom *Acta Histriae IX. Prispevki z mednarodne konference "Čast: identiteta in dvoumnost neformalnega kodeksa (Sredozemlje, 12-20 stoletje)* izdanog u Kopru 2000. koji je napisala Zdravka Jelaska. Posljednji osvrt u ovom broju *Analas* iz pera je Marena Frajdenberga, koji se osvrnuo na novi urednički pothvat Sergeja P. Karpova pod naslovom *Crnomorsko primorje u srednjem vijeku* objavljenom u Sankt Peterburgu 2000. godine (527-528).

Na kraju treba napomenuti da su članci i ovom broju *Analas* popraćeni sa potpunim znanstvenim aparatom što čitatelju omogućava provjeru onoga što su autori napisali. Jednako tako gotovo svi tekstovi popraćeni su s brojnim relevantnim ilustracijama u koloru, što čini *Analas* jednim od ponajbolje grafički uređenih povijesnih časopisa u nas. I što zaključiti do da su i ovim brojem dubrovački *Analas* potvrdili svoju znanstvenu i stručnu kvalitetu, kao i značaj u širenju naše spoznaje o prošlosti staroga Dubrovnika.

Gordan Ravančić

Povijesni prilozii, br. 19, Hrvatski inštitut za povijest, Zagreb, 2000., 298 str.

Časopis pod gornjim naslovom donosi, uz znanstvene radove, intervju te prikaze i recenzije najnovijih uradaka hrvatske i svjetske historiografije.

Prvi članak naslovljen *Je li rimski Delminij bio biskupsko središte*, iz pera Ante Škegre, zanimljiv je kritički osvrt na vrela i teze kojima brojni povjesničari (D. Farlati, F. Bulić, D. Mandić, J. Lučić, i

dr.) potkrjepljuju svoje sudove o rimskom Delminiju kao biskupskom sjedištu, tj. Delminijskoj biskupiji. Autor analizira argumente koje stariji znanstvenici navode u prilog svojih teza. Počevši od prvog argumenta pa sve do posljednjeg, autor izvodi zaključak da se o rimskom Delminiju kao sjedištu dijecezanskog biskupa ne može govoriti kao o povijesnoj činjenici, odnosno da nijedan argument koji govori u prilog te teze ne može biti prihvaćen. Autor ne osporava postojanje Duvanjske biskupije, štoviše smatra da je postojala, no naglašava neutemeljenost povezivanja Mostarsko-duvanjske biskupije s rimskim Delminijem.

U radu *Srednjovjekovno vladarsko vlastelinstvo Drid: problemi vlasništva i organizacija u XIII. stoljeću* (87-111) Mladen Ančić razmatra, na temelju isprava sačuvanih u ostavštini Ivana Lučića, način na koji je posjed Drid došao u vlasništvo trogirskog biskupa te kasnije bio podijeljen između trogirske općine i biskupa. Kako bi pokazao različitost shvaćanja toponima Drid, autor analizira identifikacije toga naziva. Na temelju dokumenata i zemljovida katastarskih općina, autor pokušava prikazati uređenje prilika na posjedu u ranomu srednjem vijeku (organizaciju poslova te specijalizaciju gospodarskog posjeda). Takvu organizaciju posjeda autor prepoznaje na Apeninskom poluotoku te naglašava njezin utjecaj na istočnu obalu Jadrana.

Dorothy Andrásy u radu *Iz izvora povijesti prava srednjovjekovne Ugarske Kraljevine: Paulus Dalmata/Hungarus i njegova Notabilia* (113-124) pokušava odgovoriti na sporno pitanje stručne literature: je li Paulus Dalmata/Hungarus, prior bolonjskoga dominikanskog reda, istovjetan s autorom moralno-teološkog djela "Summa". Na temelju analize korištene literature zaključuje da je riječ o istoj osobi. Polazi od životopisa Pavla Dalmatina i njegove važnosti u mađarskoj povijesti prava 13. st. te daje i kratki osvrt na njegovu djelatnost i rad "Summa de poenitentia". Autorica upućuje i na velik utjecaj talijanskih (i zapadnoeuropskih) sveučilišta na razvoj kulture srednjovjekovne Mađarske.

Tekst Lovorke Čoralčić *Iz prošlosti Boke: budvanska zajednica u Mlecima /XV.-XVIII. stoljeće/* (125-152) govori o budvanskim iseljavanjima u Mletke u razdoblju od XV. do XVII. st. kao o sastavnom dijelu hrvatskih iseljavanja. O njihovu svakodnevnom i vjerskom životu, mjestu stanovanja, socijalnom statusu, zanimanjima i poznanstvima najviše se saznaje iz brojnih oporučnih spisa (iz Državnog arhiva u Veneciji). Na temelju tih oporuka razmatra se i odnos Budvanaca s mletačkim duhovnim i svjetovnim osobama, a njihovo članstvo u hrvatskoj Bratovštini sv. Jurja i Tripuna autorica drži bitnim dokazom njihove povezanosti s ostalim iseljenicima s istočnog Jadrana. Autorica ističe sudbine pojedinaca i obitelji budvanskog podrijetla – književnika Krste Ivanovića te obitelji Zanović.

Na temelju izvornoga teksta – izvješća zagrebačkog biskupa Benedikta Vinkovića – Zlatko Kudelić u radu *Izvješća zagrebačkog biskupa Benedikta Vinkovića apostolskom nunciju Casparu Mattheiju o Marčanskoj biskupiji i Vlasima iz 1640. godine* (153-179) upućuje na bolje poznavanje vjerske problematike u Vojnoj krajini te upozorava na teškoće u rješavanju problema sjedinjenja pravoslavnih kršćana s Katoličkom crkvom. Unatoč tome što navedeni problemi nisu riješeni, Vinkovićevo izvješće ne može se olako odbaciti. Štoviše, to je izvješće važan izvor za poznavanje pravoslavlja na području Vojne krajine u 17. st.

Matične knjige pohranjene u Državnom arhivu u Pazinu dragocjen su izvor za poznavanje povijesnih prilika u Istri. Na temelju tih matičnih knjiga (knjige krštenih, vjenčanih, umrlih i krizmanih) Slaven Bertoša (*Puljske matične knjige kao izvor za povijest migracija: doseljenici iz središnje Hrvatske, Ugarske i slovenskih zemalja pod austrijskom vlašću /1613.-1817./, 181-198*) analizirao je na-
 zočnost doseljenika u Istri od 1613. do 1817., poglavito se usmjeravajući na migracije u Pulu. Au-

tor je migracije stanovništva podijelio na tri skupine: one stanovnika koji dolaze iz središnje Hrvatske, one iz Ugarske i migracije stanovnika iz slovenskih zemalja pod austrijskom vlašću. Uočava se da najveći broj iseljenika dolazi iz slovenskih zemalja, dočim su veze Pule sa središnjom Hrvatskom i Ugarskom slabe.

Posljednji tekst opsežan je rad autora Tomislava Markusa (*Hrvatske županije i gradovi 1861.-1867. i njihove predstavke*, 199-250) koji analizira politički položaj i djelovanje županija i gradova u Banskoj Hrvatskoj 1861.-1867. godine. U prvom dijelu rada autor se osvrće na političke događaje 1848. te događaje oko 1860., dok je u drugom dijelu detaljnije razmotrio ustroj i djelovanje hrvatskih županija i gradova.

U završnom dijelu časopisa donosi se intervju (251-259) A. Buczynskog s Petrom Urbanitschem, urednikom niza knjiga o povijesti Habsburške Monarhije ("Die Habsburgermonarchie 1848.-1918."). Intervju je objavljen u povodu promocije sedmog sveska, "Ustav i parlamentarizam" ("Verfassung und Parlamentarismus"), u izdanju Austrijske akademije, održanoj u Beču u prosincu 2000. U intervjuu se raspravlja o sadržaju dosadašnjih svezaka kao i o izdavačkim planovima za budućnost, važnosti Austrijske akademije u austrijskoj historiografiji te općenito položaju povijesne znanosti u Austriji.

Na kraju časopisa objavljeni su i prikazi sljedećih djela i časopisa (263-269): *Acta Histriae VII., Prispjevi z mednarodne konference: Sistemi oblasti in oblasti institucij, teorija in praksa držav evropskega Sredozemlja v novem veku s posebnim ozirom na jadransko območje, Koper, 9.-11. oktober 1997., Znanstveno – raziskovalno središče Republike Slovenije Koper, Koper, 1999.; Anali 38.* (Zavod za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku, Dubrovnik, 2000); *Stjepan Ćosić*, Dubrovnik nakon pada Republike (1808.-1848.), Zavod za povijesne znanosti HAZU Dubrovnik, 1999.; *Jadranka Damjanov (ur.)*, Zrinski i Europa, Društvo mađarskih znanstvenika i umjetnika u Hrvatskoj, Zagreb, 2000.; *Darko Darovec (ur.)* Stari krajevsi Istre, Zgodovinsko društvo za južno Primorsko, Znanstveno-raziskovalno središče za Republiku Sloveniju Koper, Pokrajinski muzej Koper, Koper 1999.; *Ferdo Gestrin*, Slovenske migracije v Italijo, Slovenska matica, Ljubljana, 1998.; *Mirjana Matijević-Sokol – Vladimir Sokol*, Hrvatska i Nin u doba kneza Branimira, Studia Croatica i Hefti, Zagreb, Milano, 1999.; *Šime Peričić*, Razvitak gospodarstva Zadra i okolice u prošlosti, Zavod za povijesne znanosti HAZU u Zadru, knj.13., Zagreb, Zadar, 1999.; *Veneziani in Leoante a Musulimani a Venezia* (a cura di Francesca Lucchetta), Quaderni di studi Arabi, supplemento al n. 15 (1997.), Università degli studi di Venezia, Dipartimento di scienze dell'antichità e del Vicino Oriente, Herder editrice, Roma, 1997. te *Prikaz radova iz istarskog srednjovjekovlja (od 6. do 16. st.) u hrvatskoj periodici od 1988. do 1998. godine.*

Časopis završava (294) nekrolozima povjesničara Mladena Švaba (1945.-2000.) i Tereze Ganza-Aras (1937.-2001.).

Mirjana Sladonja

Povijesni prilozi, br. 20, Hrvatski institut za povijest, Zagreb, 2001., 314 str.

Dvadeseti svezak časopisa *Povijesni prilozi* donosi osam znanstvenih radova i stručnih članaka, intervju, te pet ocjena i prikaza stručnih knjiga, časopisa i zbornika. Upravo od ovog broja časopis izlazi s novim, moderniziranim grafičkim izgledom, a jednako tako, od ovoga broja započinje i sustavno prevodenje dijela objavljenih radova na engleski jezik, kako bi pojedina problematska pitanja hrvatske povijesnice postala dostupna i široj europskoj i svjetskoj znanstvenoj javnosti.

U prvom radu *Ustrojstvo društva u srednjovjekovnom Trogiru (7-55)*, sa sažetkom u prijevodu na engleski jezik, Zdravka Jelaska istražuje temeljne sastavnice razvoja trogirskog društva kroz sred-